

Devetdeset let Šentjakobskega gledališča Ljubljana

Silvija Jovanović, igralka

Gledališče je zame desert, za kruh moram delati drugje

Urša Izgoršek

Pred 25 leti je Silvija Jovanović prvič prestopila prag Šentjakobskega gledališča in od tistega dne do danes se je igralki odrekla le za eno leto. Takrat, ko je rodila Saro, ki zdaj tudi sama nastopa na istem odru kot mama. Ne samo oder, celo predstava je ista, le v prizoru se (še) nista soočili. »Ko sem prišla v to hišo, sem imela eno samo željo: igrati. Zdelo se mi je, da bom kar počila, če ne bom mogla ustvarjati.«

Foto Igor Zaplatil

Silvija Jovanović

Prvih deset let je bilo res tako, zadnjih petnajst pa počne še marsikaj drugega, saj je »na različnih funkcijah«, je predsednica nadzornega odbora, prej je bila tudi članica upravnega odbora. »Delo, na katero publika ne pomisli, a brez njega ni teatra,« pravi Silvija. To je pač Šentjakobsko gledališče Ljubljana. Že 90 let ga na odru in v zakulisju pokonci držijo ljubiteljski igralci. Nič zvezdnitva in veliko predanosti. Igralci pridejo, nekateri le za eno sezono, številni ostanejo, energija in želja po igranju pa sta vsa desetletja enako močni. Nocoj jih čaka prva premiera v letošnji sezoni, pohotno-maščevalna komedija Seks in ljubosumnost francoskega avtorja Marca Camolettija. Režira jo Jaša Jamnik, še eno profesionalno režisersko ime, ki se ne brani dela z ljubiteljskimi igralci. Z njimi so svoje izkušnje delili tudi Mile Korun, Gregor Tozon, Diego de Brea, Gašper Tič in mnogi drugi.

»Naš repertoar je dokaj komično obarvan, saj si ljudje želijo zlasti smeha. Vendar ne igramo zgolj te zvrsti, poleg tega se moramo zavedati, da nas ne gre primerjati z Dramskim odrom za mlade LGL. «Od takrat sta logistika in organizacija bolj zahtevni, precej več je usklajevanja. Če že ne moremo igrati na primarnem odru, poskušamo število predstav – imamo od 160 do 180 ponovitev v sezoni – ohraniti z gostovanji. Prav po številu ponovitev se razlikujemo od vseh drugih gledališč v Sloveniji. Smo dejansko edino repertoarno ljubiteljsko gledališče s toliko ponovitvami na sezono. Po nekaterih podatkih smo tudi eno najstarejših tovrstnih v Evropi.«

Med 150 člani je 80 aktivnih in prizadevajo si, da bi lahko v eni sezoni na oder stopilo čim več igralcev. »Ko sem začela, so tu prevladovali ljudje srednjih let, mladih je bilo malo. Zdaj pa je nasprotno, precej več je mladih. Nekateri starejši se nam pridružijo, ko odidejo v pokoj, a so še dovolj mladi in si končno želijo poskusiti tisto, o čemer so sanjali vse življenje. So tudi takšni, ki sploh še nikoli niso stali na odru in zberejo pogum, in jih angažiramo, če seveda imajo talent. Če imaš talent in voljo, boš zelo hitro prišel noter. Potrebujemo tudi starejše, saj samo z mladimi večinoma ne moreš delati predstav. Sicer pa vem, da starejša ko bom, bolj bodo potrebovali kraljice, babice in modre ženske,« se zasmehi igralka. »Včasih si mislim, da bi mi bilo lažje, če bi bila moški. Razpon vlog zanje je bogatejši, tudi bolj večplastne so. Ravno za predstavo Seks in ljubosumnost sem kolegu Srečku rekla, da sem res lju-

bosumna, ker nisem moški, saj bi mu z veseljem ukradla njegovo vlogo!«

Silvija Jovanović se je poskusila tudi kot samostojna ustvarjalka in pravi, da je izkušnja, ko si na odru sam, odvisen le sam od sebe, dragocena. Z monodramo Nagljeva torta je obiskala veliko kotičkov po Sloveniji, vendar je ostalo na ravni osebnih praznovanj in zabav, bolj kabarejsko. Pod okriljem društva, ki združuje prijatelje v razumevanju življenja skozi umetnost in kulturo, je pred nekaj leti igrala v prvi gledališki nanizanki – monokomediji Dosje Hiacinta Novak 01 po romanu Aksinije Kermauner, slovenski različici Bridget Jones. To je bil projekt zunaj matične hiše. »Šentjakob sem varala sama s sabo,« se nasmehne.

Brez rutine

Zakaj imajo ljudje radi Šentjakobsko gledališče? »Povedala vam bom, kar slišim od tistih, ki jih po predstavi srečam v foajju in jih ne poznam iz zasebnega življenja. Načeloma vsi skoraj dobesečno ponavljajo, da jim je ta energija, ki prihaja od nas z odra, zelo blizu, da jim je všeč, ker v ozadju ni čutili rutine. Zdaj govorimo res samo o igri, ne o konceptih in kakovosti s strokovnega vidika. Jasno, da se večina, ki ti jo dajo izkušnje v profesionalnem svetu, ne more primerjati z ljubiteljsvom. A mi vsa leta delamo s profesionalnimi režiserji in nekateri med njimi so zelo pedagoško usmerjeni. Pri tem ne morem mimo Gašperja Tiča, ki z nami dela čudeže, saj ima izreden posluš za delo z ljubitelji. Mislim, da po petih, šestih letih intenzivnega igranja pri nas lahko rečeš, da si igralec, čeprav nimaš diplome.«

Večinoma Silvija in njeni zagnani kolegi dobijo eno vlogo na sezono, kar je za najbolj predane in igre željne premalo. A za občutek zadovoljstva in potešitev želje po ustvarjalnosti je dovolj. »Zelo sem uživala v vlogi baronice v igri Ta veseli dan ali Maticek se ženi, ki sem jo igrala deset let. Za vlogo duševno nestabilne gospe v Ameriškem bluzu pa sem dobila kompliment, ki zveni kar malo shrljivo. Ko so zdravniki iz Polja prišli gledat kolega, ki je nastopal v tej predstavi, so ga spraševali, ali sem bila kdaj hospitalizirana. To pa je tisto, zaradi česar smo na odru!« pravi Silvija Jovanović.

Dve plati življenja

Tako kot v profesionalnem gledališču se tudi v šentjakobskem v dneh pred premiero stopnjuje napetost. Včasih so predstavo pripravljali kakšne tri mesece, zdaj si lahko zanjo vzamejo največ dva. »Celo za odmevno Tičjo kletko, s katero smo ravno ta teden gostovali v Mežici in doživeli izjemno kemijo med gledalci in nami, smo se kljub tehnični zahtevnosti pripravili v pičlih

Pogovor s pianistko Ano Šinkovec

Vera v svoj talent

Blaž Kondža

Umetnica po duši, svetovljanka po naravi, ki najbolj uživa v igranju Chopinovih mojstrov, so besede, s katerimi bi lahko opisali našo sogovornico Ano Šinkovec, mlado, nadarjeno pianistko. Sedemindvajsetletnica živi razpeta med domačo Ljubljano in svetom, kamor jo vodijo tako želja po znanju kot številni nastopi. Zdaj je vsa njena ustvarjalna energija usmerjena v priprave na solistični nastop v spremljavi poljskega kvinteta Multicamerata.

Z njim bo igrala dvakrat, najprej 11. oktobra v Kulturnem centru Janeza Trdine v Novem mestu in nato 13. oktobra še v Mariboru, v Narodnem domu. Obakrat

ko uspešnih glasbenikov je opravljal neki drug poklic za primarni vir dohodka, ruski skladatelj Borodin je bil ugleden kemik, Rimski-Korsakov mornariški častnik, Musorgski je služil v vojski, veliko jih je študiralo pravo. Tudi naš skladatelj in pianist Marijan Lipovšek je bil prevajalec.

Katero skladbo najraje odigraš na klavirju? Katera ti je velik izživ?

Težko je odgovoriti na tako vprašanje. Najraje igram vse, kar imam res izdelano in narejeno, potem lahko igram z užitkom. Pride dan, ko moraš nujno vaditi kakšno Bachovo fugo, spet drugič se zbudiš in se lotiš Rachmaninovega preludija. Letos sem znova odkrila ljubezen do Prokofjeva in Skrjabinina, sicer pa Chopin v mojem repertoarju že od začetka zaseda posebno mesto, njegove skladbe so ekspresivne, z močno, čustveno energijo, hkrati pa so na-

Foto Blaž Kondža

Ana Šinkovec

bo poslušalce popeljala v svet Frederica Chopina z njegovim 1. koncertom v e-molu. Izbira Chopina ni naključje, saj letos praznujemo 200. obletnico skladateljevega rojstva. V okviru Chopinovega leta je poljsko veleposlaništvo v Sloveniji poleg omenjenih dveh koncertov pripravilo številne prireditve v čast in promocijo njegove glasbe. Anino igranje je splet talenta, znanja in trdega dela: diplom na akademiji za glasbo, ki jo je prejela pri dvajsetih, se je lani pridružila še diploma oddelka za prevajalstvo filozofske fakultete, vmes pa je tri leta preživela v Bruslju, kjer je končala podiplomski študij klavirja.

V tvojem življenjepisu sem prebral, da imaš poleg odlične glasbene izobrazbe tudi diplomu filozofske fakultete, kar se mi zdi nenavadno. Zakaj si se odločila še za ta dodatni študij, ki še zdaleč ni tesno povezan z glasbo?

Z glasbo je povezan precej bolj, kot človek sprva pomisli. Spomin, posluš, občutljivost za malenkostne razlike v različnih kontekstih oziroma konceptih so odlike tako glasbenika kot prevajalca. Všeč mi je bilo tolmačenje, predvsem pa je bila močna želja po dobrem znanju tujih jezikov. V času vpisa je bilo tolmačenje mogoče še na dodiplomski stopnji, vmes so sistem spremenili in ta del študija prestavili na podiplomsko stopnjo. Delo svobodnega prevajalca je zanimivo, nisi vezan na prostor in čas dela oziroma si ga odrejšaš sam. Sicer pa to ni nič posebnega, če si zares želiš. Samo kot zanimivost – veli-

pisane klasično – v smislu strukture, harmonskega razvoja. Ničesar ni prepuščal naključju, po več dni je lahko popravljaval en sam takt. Združiti oboje v ravnotežje s tehnično dovršenostjo je izziv vsakič znova.

Oktober bo pester mesec zate, saj pripravljaš številne nastope. Lahko zaupaš našim bralcem, kje vse bodo lahko poslušali glasbo izpod tvojih virtuoznih prstov?

Izjemno se veselim sodelovanja s poljskim kvintetom Multicamerata, s katerim bomo imeli prvi koncert v Novem mestu, drugega v Mariboru. Mislim, da bo 1. klavirski koncert v e-molu v priredbi orkestrske spremljave za godalni kvintet in klavir prvič izvajan v Sloveniji. Takoj zatem potujem na Švedsko, kjer kot edina Slovenka med 16 pianisti sodelujem v projektu Mladi evropski talenti igrajo Chopina.

Konec meseca bo v Ljubljani potekala tudi pomembna mednarodna konferenca s področja pianistike. Slišal sem, da sodeluješ pri organizaciji, zato zagotovo lahko poveš kaj več, kaj vse se bo na njej dogajalo?

Konec oktobra nas čaka velika, 32. mednarodna konferenca EPTA, največji takšen dogodek v svetovnem merilu pod okriljem društva klavirskih pedagogov Slovenije. Od 27. do 30. oktobra se bo v ljubljanskem hotelu Union zvrstila vrsta zanimivih predavanj, recitalov, okroglih miz. Povabljeni so največja imena iz sveta pianistike in klavirske pedagogike, veseli smo, da so med častnimi gosti

«Ana Šinkovec bo v spremljavi poljskega kvinteta Multicamerata jutri nastopila v Kulturnem centru Janeza Trdine v Novem mestu, v sredo, 13. oktobra, pa še v Mariboru, v Narodnem domu. Obkrat bo poslušalce popeljala v svet Frederica Chopina z njegovim 1. koncertom v e-molu.»

Nedelo, 10. oktobra 2010

ogledalo nedela

19

pomaga bolj kot država

pianistka Dubravka Tomšič Srebotnjak, Pawel Skrzypek, Aaron Williamson, Sijavuš Gadžijev in Constance Himelfarb.

Ob tako pomembni obletnici je tema konference Chopin v sodobnem svetu, dnevi so tematsko obarvani: od avtentičnega Chopina, Chopina kot učitelja in njegovih učencev, do njegovega vpliva v sodobnem času. En dan je posvečen tudi zdravju glasbenikov v sodelovanju z Mednarodnim združenjem za proučevanje napetosti med nastopanjem (ISSTIP). Vsak večer se bo končal z javnim klavirskim recitalom mednarodno priznanih pianistov. Konferenco bomo zaokrožili z zaključnim koncertom tria Jagodzinski, ki bo na jazzovski način igral Chopinove skladbe. V okviru konference poteka še projekt Mednarodni Pianissimo, na katerem se bomo s popoldanskim recitalom predstavili tudi mladi slovenski pia-

kot zainteresirano, motivirano in izobraženo publiko – eni brez drugih ne obstajamo. Z vzgojo mladih bomo koncertne dvorane ohranili polne in žive.

Igrala boš tudi na koncertu ob konferenci društev bolnikov Skupaj zmoremo vse. Zakaj si se odločila za sodelovanje?

Nastop na takšnem dogodku mi je v čast, saj ta konferenca združuje ljudi, ki so preživeli oziroma preživljajo hudo življenjsko preizkušnjo, predvsem pa lahko izbrani publiko in sebi privoščiš glasbo iz dna duše. Sodelovali smo že lani.

Kako kot mlada glasbenica doživljaš razmere v slovenskih kulturnih oziroma glasbenih krogih? Kje vidiš prostor za izboljšave?

Na vseh koncertih in kulturnih prireditvah si želim videti polno dvorano zadovoljnih poslušalcev. Predvsem se mi zdi nujno, da bi v

Ali se mladi slovenski glasbeniki lahko prebijete v svetovno glasbeno elito in ali vam kdo pri tem pomaga? Morda državne institucije?

V naši državi so razmere dokaj dobre. Najprej moraš imeti nekaj dobrih rezultatov, na podlagi katerih zaprosiš za štipendijo. Sama sem si s štipendijo ministrstva za kulturo po diplomu na akademiji za glasbo v razredu A. Jarca lahko privoščila podiplomsko šolanje na Kraljevem konservatoriju v Bruslju in zdaj s štipendijo Mestne občine Ljubljana nadaljujem specializacijo v Italiji pri Konstaninu Boginu.

V kakšnem položaju so tvoji kolegi iz evropskih držav? Imajo morda več podpore kot slovenski mladi glasbeni upi?

Mislím, da v današnjem globalno odprtem svetu, v katerem so informacije dostopne vsakomur po

priporočeno

kaj roman Richarda Flanagana z naslovom Plosk ene dlani kje Studentska založba v zbirki Beletrina prevod Irena Duša Draž obseg in cena 294 strani in 3 € zakaj izjemno pretresljivo in hkrati izjemno lepo

Čipke in les

S mrt rečnega vodnika, prvenec na Tasmaniji rojenega Richarda Flanagana (1961), smo v slovenščini lahko prebrali že pred sedmimi leti. Tokrat je med knjigami, ki jih je mogoče kupiti za tri evre, izšel njegov drugi roman Plosk ene dlani, po katerem je bil posnet tudi film, ki je bil na filmskem festivalu v Berlinu nominiran za zlatega medveda.

Na Tasmanijo je postavljeno tudi dogajanje pričujočega romana, v katerem se srečamo s slovensko družino, ki so jo na otok prignale grozote druge svetovne vojne. Bojan, Marija in mala Sonja se oklepajo obljub o lepšem življenju in svetli prihodnosti, a upe in sanje kaj kmalu prizemlji beda, sredi

katere vsi pričakujejo le »trenutek katarze, ki bi razbil monotonijo«. Ko Marija tega ne zdrži več, nekega večera izgine v snežnem metežu in tako Sonja ostane sama z zapitim očetom; če je on razklan med preteklostjo in sedanostjo in med staro in novo domovino, je Sonja ujeta med »preteklostjo sanj in budno sedanostjo«. Obtežena vsak s svojimi bolečinami, sovraštvom in strahovi, se oče in hči

prebijata iz dneva v dan, hči pogosto prepuščena tujcem, pri katerih se je zgodaj naučila, da jutrišnji dan vedno prinese samo še slabše. Življenje se obema razkriva le kot zmagoslavje zla: »Je mrtva? Je to pekel? Ali je živa? In je potem to tudi pekel? Da si živ, a ne veš, kaj je to življenje.« Toda čeprav se zdi vse izgubljeno in mrtvo, se obet (lepše) prihodnosti navsezadnje utelesi v Sonjini dojenčici ...

Flanagan vseskozi preskakuje iz sedanosti v preteklost in spotoma izriše pretanjena psihološka profila Bojana in Sonje ter z bleščečo natančnostjo opiše njuno dramatično razmerje in njegove posledice. Plosk ene dlani je izjemno pretresljivo, a – tudi zaradi slogovne in kompozicijske izpiljenosti – izjemno lepa zgodba. Gaja Kos

Ko žena obleče hlače

V rag je to, ko se zakon sprva prelevi v kruto sužnjelastništvo, nato pa v zasebno pridobitniško podjetje, ko ljubezen in zaupanje med zakoncema zamenja ekonomski odnos, ko poročni list izrine pogodba o delu. To se namreč zgodi, ko mož, ki ga igra Drago Milinović, čez noč ostane brez službe in mora svoj finančni delež, ki ga je prej prispeval z zaslužkom, zdaj dobesedno oddelati s prepasanim predpasnikom

v domačem gospodinjstvu – s pranjem, likanjem, kuhanjem, pospravljanjem in tako naprej. Ustaljeni stereotipni vlogi moža in žene v zakonu se zamenjata. Mož postane ujetnik stanovanja in suženj svoje žene, ki jo prepričljivo uprizori Violeta Tomič. Gospa je prevzela njegov nekdanji položaj v podjetju in tako simbolično tudi njegovo nekdanjo vlogo moža, ki služi denar in nosi hlače. Razmere v »kuhni«, kjer se vse dogaja, se bolj in bolj zapletajo, dokler ne pripeljejo do nujnega absurda in prave vojne med zakoncema. V karikiranju odnosov med spoloma v potrošniško naravnani družbi avtorica vleče vzporednico s sodobno družbo in na zelo nazoren, imenujmo ga gospodinjiski, način kritizira logiko kapitalizma.

Avstralska avtorica Van Badham se je rodila v Sydneyju leta 1978 kot Vanessa Badham. Med študijem konec 90. let je bila sprva levičarska politična aktivistka in nato anarhistka. V začetku tega stoletja se je preselila v Veliko Britanijo in tam leta 2002 zaslovela s svojo igro Kuhinja (Kitchen). V svojih delih je obravnavala predvsem povezanost osebnega in političnega nasilja in kritizirala zahodno potrošniško družbo ter položaj žensk v njej. Vilma Prezelj

kaj gledališka predstava Kuhna avtorica Van Badham prevajalca Mojca Mandeljc Pengov in Jure Lajović režiser Sebastijan Starič dramaturg Jure Lajović glasba Jose igrata Violeta Tomič in Drago Milinović kje in kdaj Sititeater BTC, 22. oktobra ob 20. uri zakaj ker razgalja absurdno logiko kapitalizma

Foto Stane Jerko

Na Švedskem bo kot edina Slovenka med 16 pianisti sodelovala v projektu Mladi evropski talenti igrajo Chopina.

nisti. Podroben program za vse obiskovalce je objavljen na naši spletni strani www.epta.si.

Sliši se zelo velikopotezno in zahtevno. Vam pri organizaciji pomaga še kdo?

Projekt je seveda logistično in finančno zelo zahteven; stroške konference bomo poskusili pokriti s kotizacijami. Z odličnim programom, za katerega je zaslužna predvsem Damjana Zupan, smo dobili izjemno veliko prijavnost in to je tisto, kar smo želeli. Sicer delamo z organizacijskim partnerjem, agencijo Auditoria. Na žalost nam ni uspelo pridobiti večjega sponzorja, ki bi nam finančno olajšal delo in pripomogel k hitrejšim rešitvam določenih zahtev tako velikega projekta. Upamo, da bo v prihodnje drugače, saj so takšne konference izjemnega pomena za glasbeno in klavirsko srenjo, za izobraževanje pedagogov in s tem visoko kakovost izobraževanja mladih generacij. Samo ime konference zveni ozko strokovno usmerjeno, vendar je njen pomen širši – izobraževanje, kulturna ozaveščenost in ne nazadnje ljubezen do umetnosti. Koncertne dvorane potrebujejo tako vrhunske umetnike

šolski sistem na vseh stopnjah vnesli drugačen odnos do umetnosti. Treba je začeti pri otrocih. Imela sem priložnost delati v vrtcu in že tam se da ogromno narediti. Kot otroci stvarjem sledimo s srcem in tako kot se nam določene stvari vtisnejo v spomin v zgodnjih otroških letih, tako nas ti naši prvi vtisi nezavedno spremljajo tudi pozneje. Logična posledica tega je recimo, da se poklici prenašajo iz roda v rod, zdravniki, arhitekti, glasbeniki, itd. V poplavi dogodkov, marketinga in oglaševalskih trikov je težko prepričati odrasle v nekaj, česar ne poznajo in jim ni blizu. V umetniških krogih se je dokaj pozno začelo vlagati v »konkurenčno« oglaševanje, za privabljanje občinstva, vendar zaradi te neizbežne nujnosti na žalost lahko trpi kakovost – nekako se vrtimo v začaranem krogu. Ravno zato se moramo potruditi, da umetnost močno približamo ljudem. Tudi v preteklosti je umetnik lahko živel in ustvarjal le s finančnim zaledjem svojega mecenarstva oziroma je imel neki drug poklic za preživljanje. Umetnost tudi zdaj nujno potrebuje mecene in ljubitelje umetnosti.

internetu, veliko bolj kot država, iz katere si, pomagajo vztrajnost, vera v svoj talent, pa tudi osebnost, značaj, prodornost, psihična moč. Svet se vrti po določenih tirnicah, če nisi na njih, pač nisi. Biti umetnik je ne nazadnje poklic kot vsak drug. Seveda je dobro biti na pravem mestu v pravem trenutku. Vsekakor se mora več različnih dogodkov skleniti v verigo, vendar je bistvo uspeha v tem, da si samo sam s svojim delom, vztrajnostjo in pozitivnim razmišljanjem lahko ustvarjaš možnosti za sklenitev vseh členov verige.

Takoj po konferenci nadaljuješ svoje projekte, kaj te še čaka pred koncem Chopinovega leta in kakšni so tvoji načrti v prihodnje?

V začetku novembra igram na festivalu komorne glasbe v Stockholmu, v sredini novembra znova v projektu Chopinov maraton na manjši turneji po Italiji, s klarinetistom Tadejem Kenigom snemava antologijo del slovenskega skladatelja Alojza Ajdiča. Vzporedno pripravljam program za dva velika recitala, do prve četrtine prihodnjega leta je moj cilj železnemu repertoarju dodati še dva klavirska koncerta.